



İstanbul Sanayi Odası

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan'ın Meclis toplantısında yaptığı konuşmanın özeti şöyledir;

Sayın Başkan ve Değerli Meclis Üyeleri,

Enerji, ekonominin ve sanayinin gelişimine paralel olarak önemini sürekli bir şekilde artırmıştır. Öyle ki, bugün ülkemiz için olduğu kadar dünya üzerindeki bütün ülkeler için de üretim ve tüketim açısından yaşamsal bir önem kazanmıştır. Tarihsel süreçten bakıldığında, insanlığın temel enerji kaynağının odun olduğunu görüyoruz. Bu, yüzbinlerce yıldan gelerek 19.yüzyılın ortalarına kadar böyle devam etmiştir. Sanayileşmenin ivme kazandığı 1850'lerde odun yerini kömüre bırakmak zorunda kalmıştır. Kömür ise egemenliğini ancak bir yüzyıl sürdürebilmiş ve 20. yüzyılda sahneyi kısmen petrole devretmiştir. İlerleyen yıllarda doğalgaz da bu tüketimin içine dâhil olmuştur.

Winston Churchill'in " bir damla petrol, bir damla kan değerindedir" sözleriyle önemini acı bir şekilde ifade ettiği, uğruna savaşların yaşandığı ve büyük bedellerin ödendiği petrolün yaygın kullanımı hala sürmektedir. Bu noktada çok önemli bir hususa dikkat çekmek istiyorum: 1970'li yılların petrol krizi, çevre sorunlarının ve alternatif enerji kaynaklarının sorgulanmaya başlandığı, "enerji devrimine yakılan yeşil ışık" olarak anılmaktadır.

Bugüne geldiğimizde, kaynak ve tüketim dağılımında tam bir orantısızlık olduğu görülmektedir. Örneğin, petrolde en yüksek rezerve sahip Venezuela, tüketimde sıradan bir ülke iken; görece düşük rezerve sahip olan ABD ise tüketimde en yüksek tepede yer almaktadır. Dünya üzerindeki bütün ülkeler enerji kaynaklarına farklı açıdan bağımlıdırlar. Kimisi için, enerji, ülkenin başlıca -hatta neredeyse tek- geçim kaynağı iken, kimisi için de hayatını idame ettirebilmesi için yüksek oranda dış tedarike yönelmesi gereken bir kaynaktır. Ülkemiz maalesef bu ikinci grup ülkelerin arasında bulunmaktadır.

Enerji dünyanın geleceği için üretim ve tüketim açısından sürdürülebilir bir kavram haline hala gelememiştir! Yerli kaynaklarını değerlendiremeyen, yeni ve temiz enerjiye geçiş olgusunu benimsemeyen, çevresel ve sosyal faktörleri önemsemeyen ve enerji maliyetini hesaba katmayan ülkeler için dışa bağımlılık olgusu daha uzun bir süre devam edecektir.

Enerjide dışa bağımlılık yüzde 70

Enerji kaynaklarının ülkemizdeki tüketimine baktığımızda, nükleeri hariç tutarsak global enerji dağılımına benzer, yani petrol-doğalgaz-kömür ağırlıklı bir dağılım olduğunu görmekteyiz. Bu noktada üzülerik ifade etmek isterim ki, enerji tüketiminde yüzde 70'leri aşan oranda dışa bağımlılığımız bulunmaktadır. Geçmişte bugüne sanayimiz ve ekonominin hızlı gelişimi ile toplumun yaşam standardının yükselmesine karşın, enerjinin yerli ikamesinde paralel bir gelişim sağlanamamıştır. Bu süreç, doğal olarak dış tedariki arttırmış

ve bugün ekonomimizin en önemli sorunu olan cari açığın nedenlerinden biri haline gelmiştir.

Cari açığın nedeni enerji ithalatı

Ciddi bir sorun olarak karşımızda duran cari açığın en büyük kalemi, yıllardır çözemediğimiz bu enerji ithalatından kaynaklanmaktadır.

Son yıllarda kaydettiğimiz ekonomik büyüme sonucu, ne mutlu ki ülke olarak dünyanın en hızlı büyüyen enerji piyasalarından biri haline geldik. Öyle ki, 2023 yılına kadar enerjide yıllık %7'lik bir artış öngörülmektedir. Bu artış hızını karşılamak için gerekli toplam yatırım miktarının, son 10 yılda gerçekleşen toplam yatırım miktarının 2 katını aşarak, 120 milyar dolar olması beklenmektedir.

Ülkemiz, dünya üzerindeki en stratejik ama bir o kadar da problemlili gaz ve petrol bölgeleri ile en önemli tüketim pazarlarından birisinin tam ortasında yer almaktadır. Bu sebebiyle güçlü jeopolitik ve jeoekonomik konuma sahiptir.

Bu konum nedeniyle, ciddi ve uzun vadeli politikalarla ülkemizi sadece bir köprü veya transit ülke olarak adlandırmakla kalmamalıyız. O hep konuştuğumuz bir merkez ülke, yani enerji kaynağını sadece taşıyan değil, aynı zamanda ona bir katma değer katan ülke olmalıyız. Öyle ki, dünya enerji fiyatları üzerinde belirleyici bir konuma gelmeyi hedeflemeliyiz.

Yeni tedarikçilerimiz arasında kısa vadede pazarımızda görebileceğimiz en önemli gaz ve petrol tedarikçisi, Kuzey Irak olacak gibi duruyor. Politik olarak birtakım problemler olsa da, bu problemleri yakın zamanda çözerek, bölge gazını ülkemizde göreceğimize inandığımızı burada özellikle ifade etmek istiyorum. Ülkemizi uluslararası arenaya çıkaracak diğer büyük projelerden biri olan TANAP, Şahdeniz sahasını Türkiye ve AB'ye taşıyarak, doğalgaz tedarikini güçlendirecektir. Yakın zamanda başlayacak olan projenin, ülkemizin üzerinden geçecek ilk transit proje olması ve ülkemizin uzun vadeli politikalarına destek vermesi açısından oldukça önemli olduğunu düşünüyoruz.

Kalkınmanın şifresi istikrar

Ülkemizde güven ve istikrar bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da büyük bir önem taşımaktadır. Biz sanayici ve iş insanları için üretimde, yatırımda, istihdamda sürekliliğin, sürdürülebilirliğin yegane şifresi istikrardır. Ülkemizde hasret kaldığımız bu ortama son 12 yıldır kavuşmuştuk. Gerçekten de ekonomimizde makro açıdan bazı temel sorunlarımız olsa da bunları yönetme noktasında güven verici bir yaklaşımla karşı karşıyaydık.

17 Aralık'tan sonra fiyatlama sorunu doğdu

Kısacası siyasi ve ekonomik istikrar güven veriyordu. Fakat şu son bir ay içinde yaşadıklarımız, hiç mi hiç hesapta yoktu. Öyle bir noktadayız ki, bugün bir sanayici için ayakta kalabilmek, adeta bir başarı hikâyesi olacaktır. Böylesi ortamlar, sanayici açısından en önemli sorun olan fiyatlama sorununu ortaya çıkarmaktadır. Kurun bu kadar dalgalandığı ve nereye gideceği konusunda kimsenin bir şey bilmediği bir ortamda fiyatlama yapmak gerçekten çok zor.

Merkez Bankası'ndan şapkadan tavşan çıkarması bekleniyor

Merkez Bankası bu türbülanslı ortamda elinden geleni yapmaya çalışıyor. Şapkadan tavşan çıkarmayı bekler gibi her şeyi Merkez Bankası'ndan beklemek doğru bir yaklaşım değildir. Döviz kuru, biz sanayiciler için hayati önemdedir. En son açıklanan verilere göre özel

sektörün dış borç stokunun 260 milyar doları aştığı görülüyor. Özel sektörü bu borçlanma noktasında eleştirenlere bir çift sözümüz var: Ülkemizde tasarruf oranları çok yüksek de acaba biz mi bilmiyoruz. Sermaye piyasaları çok gelişmiş de biz mi kullanmıyoruz. Üretim için kullanılacak kaynak var da özellikle mi gidip dışarıdan dövizle borçlanıyoruz. Son 10 yılda çok övündüğümüz yüksek büyümede bu borçların çok önemli bir rol oynadığını unutmamalıyız. Dış borç stokundan kaynaklanan tedirginliği yaşarken son 12 yılın ilk büyük çalkantısına tanıklık etmekteyiz. Ancak 2000 öncesindeki gibi, ilk rüzgârda savrulup gitmediğimizi de burada özellikle vurgulamak isterim. Çünkü geçmiş 12 yıldan gelen bir güven birikimi var. Hem siyasi istikrarın hem ekonomik istikrarın getirdiği güçlü bir birikim bu.

Sermayeden yemeye başladık

Biz şu anda bu birikimi yiyerek yol alıyoruz. Bir tür sermayeden yemek gibi bir şeyden söz ediyorum. Hatta buna sermaye birikimini de ekleyebiliriz. Ama bu güven birikimine sırtımızı daha ne kadar dayayabiliriz, orası meçhul. Kimse 'uzun süreyle böyle gideriz' diyemez. Yaşananlar bir selse, 10 yıllık güven ve istikrar birikimi, bu selin karşısındaki en güçlü settir. İşte bugün yapmamız gereken; gelişmeleri seyretmek değil, bu setin arkasına sürekli destek vermektir. En önemli kazanımımızın finansal istikrar olduğunu vurgularken bunun özenle korunması gereken bir değer olduğuna inanıyoruz.

“Başarının sırrı, amaçtaki istikrardır” sözü son derece önemli. Bir yüce amaç bildiğimiz, “ekonomisi güçlü, insanları mutlu Türkiye” için öncelikli olarak istikrara ihtiyaç duymaktayız. Maddi enerji gibi toplumsal enerji de doğru ve verimli kullanılmalıdır. Toplumsal enerjisini iç kavgalarla harcayan istikrarsız bir Türkiye'nin geçmişte yaşadığı büyük acılar, dün gibi hafızamızdaki yerini korumaktadır. Bugün aynı hatayı tekrarlama lüksümüz olmadığını özellikle ifade etmek istiyorum. Özetle; önümüzdeki dönemde, güvenilir ve öngörülebilir Türkiye'ye içte olduğu kadar dışta da büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Bu özelliklere sahip bir Türkiye, herkese büyük bir fayda sağlayacaktır.

Yumurtaları aynı sepete koymayalım

Ülkemizdeki genel güven ve istikrar kadar enerji alanında da güven önemlidir. Enerji güvenliğini sağlayacak olan da “yumurtaları aynı sepete koymama” ilkesidir. Geçmişte uygulanmış yanlış politikalar nedeniyle enerji alanında bu ilkeye tam uyduğumuzu söyleyemeyiz. Bu da bize enerjide kaynak ve ülke bağımlılığı sorununu getirmiştir. Özellikle elektrik üretiminde büyük oranda kullandığımız doğalgazda kısmen azalma olsa da Rusya başta olmak üzere diğer ülkelere bağımlılığımız devam ediyor.

Nükleer enerji, bağımlılığımızı azaltacak

Hükümetimizin bağımlılığı azaltmak adına çok önem verdiği bir çalışma olan nükleer enerji, özellikle doğalgazdaki dışa bağımlılığımızı azaltacaktır. Fakat bu noktada da, nükleer yakıt konusunda çok ciddi bir bağımlılık yaratılmamasına ve atık yönetimi konusuna özen göstermeliyiz. Temiz kaynaklara gelirsek; esasen çevreci mi değil mi nedense hala karar veremediğimiz hidroenerji başta olmak üzere, bütün yenilenebilir enerjide ülkemiz büyük potansiyele sahiptir. Bu alanda doğal olarak dışa bağımlı değiliz. Fakat bu alanda da makine ve ekipmanda dışa bağımlılığa dikkat etmeliyiz.

Enerji sanayimiz yetersiz

Enerjiye yönelik makine ve ekipmanların ülkemizde üretimi, yani bir enerji endüstrisi oluşturma konusunda ciddi eksikliklerimiz mevcuttur. Özellikle elektrik santrallerinde kullanılan türbin ve jeneratör gibi mekanik ve elektrik aksamalarının ülkemizde üretimi ya yoktur ya da çok sınırlıdır. Ülke sanayimizin henüz bu tarz ürünlerin üretimine yönelmemesinin sebeplerini şöyle sıralayabiliriz: Enerjide pazar dinamiklerinin hızlı gelişmesi, teknik olarak henüz üreticilerin hazır olmaması, teşviklerin cazip olmamasıdır. Yerli sanayinin desteklenmesi birçok sektörde dışa bağımlılığını azaltacak, milli gelir, istihdam, ödemeler dengesi, vergi/sigorta ödemeleri ve ülkemizin uluslararası rekabet gücü üzerinde olumlu etki yapacaktır.

Kamu alımında yerli malı tercih edilmeli

Yerli üretimi teşvik etmek için bir diğer yol da, kamu alımlarında yurt içinde üretilen ürünlerin tercih edilmesi olmalıdır. Hükümetin yerli üretimi desteklemek için ciddi çalışmalar yaptığı bir ortamda, yeni teşvik mekanizmasında yer alan “stratejik yatırımlar” arasına enerji ile ilgili makine ve ekipmanın alınmaması da, dışa bağımlılığımızı azaltma çabalarımızın etkisini düşürmektedir. Bu arada kurulacak nükleer enerji santrallerinde kullanılacak yerli ürünler de ülkemiz için çok ciddi fırsatlar içermektedir. Bu noktada, ülkemizde yapılacak nükleer santrallerde kullanılacak makine ve ekipmanların yerli üretimine yönelik ciddi çalışmalar yürüten Bakanlığımıza teşekkür etmek istiyorum.

Akkuyu, 8 milyar dolarlık yerli yatırım doğuracak

Devletin bu tür büyük yatırımları, teknolojik bir sanayi gücü oluşturmaya katkı yapacaktır. Güney Kore'nin bundan 20 yıl önce sadece yüzde 2'lik bir payla başladığı nükleer enerji yolculuğunun bugün gelmiş olduğu nokta bize örnek olmalıdır. Örneğin, Akkuyu'da kurulacak ve maliyeti 20 milyar dolar olacak olan ilk nükleer santralimizde, hükümetimizin hesaplarına göre yerli sanayimize, inşaat firmalarına ve diğer birçok sektöre yönelik 7-8 milyar dolarlık bir yatırım imkanı doğacaktır. Elektrik artık bir kamu hizmeti değil, alınıp satılır bir metadır. Bu temadan hareketle, elektrik dağıtımının özelleştirilmesi, üretim santrallerinin özelleştirilmesi çalışmaları ve piyasanın liberalleşmesi adına kurulan enerji borsasının, ülkenin enerji sektörüne son derece rekabetçi bir yapı ve büyüme için yeni ufuklar kazandırdığını düşünmekteyiz.

Teşvikler stratejik alanlara yönelsin

Elektrikte belli bir tüketime sahip olan tüketicilerin kendi tedarikçilerini seçmesinin de, hem tüketicilerin maliyetleri azaltması yönünde onlara bir seçenek vermiş, hem de üreticiler için var olan pazar hacmi iyice büyümüştür. Enerji alanında son 30 yıldır özel sektörün ciddi yatırımları olduğu görülmektedir. Bunun en önemli sebebi olarak özellikle elektrik üretimine yönelik cezbedici teşviklerin uygulanmasını gösterebiliriz. Fakat yeri geldiğinde bu teşvik mekanizmalarının da yeterli olmadığı görülmektedir. Özellikle yerli kaynakların kullanımına yönelik teşviklerin bölgesel ya da stratejik yatırım teşvik mekanizması içine alınabileceği düşünülmelidir ki, bu tarz kaynakların kullanıldığı elektrik üretim santrallerinin portföy içerisindeki payı artsın. Yenilenebilir enerji kaynaklarına geldiğimizde ise, sadece yatırım teşvik değil, üretilen elektriğin alımına yönelik de teşvik olduğunu görüyoruz. Her ne kadar fiyatlar global ölçekte biraz düşük kalsa da, teşvikler yatırımları hızlandırmıştır.

Doğalgazda ciddi sıkıntı var

Sanayimizin imalat süreci içerisinde doğalgaz ve elektriğin kesintisiz, kaliteli ve uygun maliyetli olarak temini rekabet gücümüz açısından büyük önem taşımaktadır. Sanayimizin enerji kaynağı olan

doğalgazda ciddi sıkıntılarımız var. Tedarikçilerimizden gelen gazdaki kesintiler ve kompresör istasyonlarının yeterli seviyede olmaması gibi teknik eksiklikler nedeniyle, hem elektrik üreticilerimiz hem de sanayicilerimiz sıkıntı yaşamaktadır. Bu sebeple, bunun bir numaralı çaresi olan depolama tesislerindeki kapasite sıkıntısı mutlaka giderilmelidir. Elektriğin üretimi sırasında daha verimli metotlar kullanılması, yerli kaynaklardan elde edilmesinin teşvik edilmesi ve gereksiz bedellerin çıplak maliyetler üzerinden alınması, kullandığımız elektriğin kalitesini biraz olsun yükseltecektir.

Bürokrasi üretimin önünde engel

OECD içinde, elektrik dağıtımında teknik ve ticari kayıp oranının oldukça yüksek olduğu bir ülkemiz. Enerji maliyetlerinin iyileştirilmesi çerçevesinde, biz sanayicilerin üzerinde önemle durduğu bir konu, kayıp ve kaçakların önlenmesi amacıyla elektrik enerjisinde dağıtımın özelleştirilmesiydi. Bu durum şimdilik gerçekleşti ama daha yolun başında olduğumuz da bir gerçek. Sanayicilerimiz için bir diğer yük de elektrik kullanırken vermiş olduğu teminatlardır. Bu konuda pastperformans ve sicili güçlü olan firmaların farklı değerlendirilmesi sanayicimize moral kazandıracaktır. Çok önemli gördüğüm bir diğer sorun da TEİAŞ'ın hat konusunda yaşattığı sıkıntılardır. Bu durum, ülkemiz için çok verimli olabilecek yatırımları olumsuz etkilemektedir. Elektrik üretimine yönelik olarak ise, evrak fazlalığı ve izin süreçlerinin uzunluğu ile lisanslama mekanizmasında, özellikle de şirket devirlerinde yatırımcılarımızın yaşadığı birtakım sıkıntıların giderilmesinin önemine inanıyoruz. Bu şekilde yerli ve yabancı yatırımcılarımız da sektöre daha fazla ilgi duyacaktır.

Enerjiyi verimli kullananlar desteklensin

Sanayinin elektrik maliyetlerini düşürmek adına yapılacakların başında, geri dönüşü en hızlı yatırım aracı olan enerji verimliliği gelmektedir. Enerji verimliliği ile ilgili yapılacak yatırımlar, çok daha güçlü teşvik sistemiyle desteklenmelidir.

Oda olarak, biz de enerji verimliliği konusuna çok ciddi bir şekilde eğiliyoruz. Hatta Nisan ya da Mayıs ayı içerisinde bu konuda bir toplantı yapılmasını planlıyoruz. Sanayicilerimizin kendi elektriklerini üretmeleri de diğer bir seçenek olarak karşımıza çıkıyor. Elektriğin tüketildiği yerde üretimi stratejisi daha da yaygınlaştırılmalıdır. Değişen ve gelişen enerji piyasamızda, sanayicilerimizin elinde elektriğin alternatif yollardan tedarikine yönelik bir seçenek daha bulunmaktadır. Özellikle serbest tüketici mekanizmasının oluşturulması ile sanayicilerimizin büyük kısmı bu serbest tüketici sıfatını kazanmış ve elektriği daha uygun maliyetle temin etme imkânına sahip olmuşlardır. Fakat sanayicilerimizin özellikle fiyat mekanizmaları ve kontratlar konusunda kafaları karışık. Biz de İSO olarak tam da bu konu üzerine bir toplantıyı yarın “Enerji Ticareti Derneği” ile beraber düzenliyoruz.

Oda faaliyetleri

Enerji alanında sanayicimizin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerilerini kısaca sizlerle paylaştıktan sonra şimdi Odamız'ın bu ayki bazı faaliyetlerine değinmek istiyorum. Rusya tarafından Akkuyu'da kurulacak olan Nükleer Enerji Tesisi kapsamında yerli sanayimizin katkısını artırmaya yönelik olarak 19 Aralık 2013'te bir toplantı gerçekleştirmiştik. Geçtiğimiz günlerde de, sanayicilerimize yönelik olarak düzenlenmesi planlanan anketle ilgili, Bakanlık Nükleer Enerji Dairesi önderliğinde, İSO ev sahipliğinde bir toplantı düzenledik. 2014'ün ikinci yarısında sahiplerini bulması beklenen 14. Çevre Ödüllerimizi bu yıl “Çevre ve Enerji Ödülleri” olarak vereceğiz. Üyemiz sanayi kuruluşlarının 2013 yılı içinde bu konularda göstermiş olduğu başarılar ödüllendirilecek.

Geçtiğimiz hafta Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Müsteşarı Vedat Mirmahmutoğulları'nın katılımı ile birlikte 2. Grup Genişletilmiş Sektör Toplantısı'nda et, balık ve süt sanayicilerinin sorunlarını ve çözüm önerilerini masaya yatırdık. Gruba mensup üyeler ve dernek temsilcilerinin katılımı ile oldukça verimli geçen toplantıların benzerlerinin diğer meslek komitesi gruplarımızla da gerçekleştirilmesini planlamaktayız.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulunarak, hazır yemek sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin yerinde üretim projelerinde zorunlu istihdama yönelik olumlu bir sonuç elde etti. Bu yıl 12'nci Sanayi Kongresi çalışmalarımız kapsamında yeni bir adım olarak Kongremiz öncesi "Çalıştaylar" gerçekleştiriyoruz. Çalıştaylarımızdan ilkinin "Ekonomide Vasatlıkla Yüzleşme ve Bundan Çıkış Yolları" teması ile 18 Ocak 2014, Cumartesi günü gerçekleştirdik. Ulusal ve uluslararası araştırmacılar tarafından hazırlanan raporlar ile de desteklenen çalıştay çıktılarının, bizleri Kongre'de kamuoyu ile paylaşacağımız Sonuç Bildirgemize ulaştırmasını hedefliyoruz.

İKV Yönetim Kurulu

Odamızın da kurucusu olduğu İktisadi Kalkınma Vakfı, geçen hafta genel kurulunu gerçekleştirdi. Meclis Üyemiz Sayın Ömer Cihad Vardan, yönetim kurulu başkanlığına; Meclis Başkanımız Sayın Zeynep Bodur Okyay, Meclis Üyelerimiz Sayın Baha Telli, Sayın Mehmet Nuri Görenoğlu ve Sayın İlyas Gençoğlu yönetim kurulu üyeliğine seçilmişlerdir.

Değerli Arkadaşlarımızı yeni görevleri nedeniyle kutlarken; İktisadi Kalkınma Vakfı'nın yeni yönetiminin, Türkiye-AB ilişkilerinde yeni bir umut ve heyecanın başlayacağı bir dönemde önemli çalışmalar yapacağına inanıyorum.

Enerji konusunda proaktif olacağız

Biz sanayiciler olarak, bundan böyle sanayiye yakından ilgilendiren enerji konusunda daha proaktif olmayı arzu ediyoruz. Bu anlayıştan hareketle, Türkiye'nin en güçlü sanayi odası olan İstanbul Sanayi Odası ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasında kurulmuş olan diyalogun etkili bir şekilde devamını diliyoruz.